



KI-notat nr.: 65/2011 - Bakgrunn for vedtak

Søker/sak:	Litj-Hena Kraftverk (SUS) / Litj-Hena Kraftverk		
Fylke/kommune:	Sør-Trøndelag / Tydal		
Ansvarlig:	Øystein Grundt	Sign.:	
Saksbehandler:	Ingri Guren	Sign.:	
Dato:	19 DES 2011		
Vår ref.:	NVE 200700089-26 ki/ingu		
Sendes til:	Søker og alle som har uttalt seg til saken		

Middelthuns gate 29
Postboks 5091 Majorstua
0301 OSLO
Telefon: 22 95 95 95
Telefaks: 22 95 90 00
E-post: nve@nve.no
Internett: www.nve.no
Org. nr.:
NO 970 205 039 MVA
Bankkonto:
0827 10 14156

Søknad om tillatelse til bygging av Litj-Hena Kraftverk i Tydal kommune, Sør-Trøndelag fylke

Innhold

Sammendrag	1
Søknad	3
Høring og distriktsbehandling	4
Søkers kommentar til høringsuttalelsene	11
Norges vassdrags- og energidirektorats (NVEs) merknader	15
NVEs vurdering	20
NVEs konklusjon	25

Sammendrag

Søknaden gjelder tillatelse etter § 8 i vannressursloven til bygging av Litj-Hena kraftverk og behandles etter kap. 3 i samme lov. Litj-Hena kraftverk vil utnytte et fall mellom inntaksdam på kote 575 og kraftstasjon på kote 298. Kraftverket er planlagt med en installert effekt på ca. 4,8 MW som vil gi en sommerproduksjon på 11,3 GWh og vinterproduksjon på 1,7 GWh, totalt 13 GWh/år. I ettertid er valg av inntak på kote 550 foretrukket. Dette gir en produksjon på ca. 11,9 GWh basert på en forholdsmessig reduksjon tilsvarende redusert fallhøyde. Det er planlagt sluppet en minstevannføring lik alminnelig lavvannføring på 45 l/s i sommersesongen.

Litj-Hena har sitt utspring i fjellområdet mellom Tydal og Gauldalen og renner ut i Nea ca. 8 km vest for kommunesenteret i Tydal. Nedbørfeltet ved inntaket er på 22,4 km² og gir en middelvannføring på 1,06 m³/s. Restfeltet ved utløpet i Nea er på 3,57 km² og bidrar med en restvannføring på 0,08 m³/s i et middel år.

Nederste del av tiltaksområdet består av litt dyrka mark og et lite parti med gran, gråor og bjørk. Oppover skifter skogen til blåbærgranskog med innslag av bærlyngskog. Rundt kote 475 finnes en større bekkeløft av lokal verdi. Rundt kote 500 vest for elveløpet er det registrert et område med

høgstaude-granskog (hensynskrevende naturtype). Fra ca. kote 510 og oppover er det stadig større innslag av fattigmyr. Rødlistede arter av pattedyr og fugl opptrer kun på streif i området. Det er ikke registrert andre rødlistede arter i området. Rein trekker av og til ned fra fjellområdene i sør. Tiltaket vil gi noe tap av INON-områder: 0,95 km² sone 2 går tapt, 0,5 km² av sone 1 skifter til sone 2, ca. 0,35 km² av villmarksprega område går over til sone 1-område. Redusert vannføring i Litj-Hena vil kunne forverre situasjonen for fossekall, strandsnipe, karplanter, mose- og lavflora og andre organismegrupper som er nært knyttet til fosser og stryk langs vassdraget. Avbøtende tiltak er tilstrekkelig minstevannføring og skånsom utførelse av anleggsarbeid. Området med høgstaude-granskog blir ikke berørt av tiltaket. Ulemper som følge av terrenginngrep vil være størst under og like etter anleggsfasen.

Tydal kommune ber om at vedtak om konsesjon utsettes til vedtak om skogvern er avklart. Dersom tiltaksområdet ikke blir vernet, ber Tydal kommune om at utbyggingsalternativet med inntaksdam ved kote 550 velges for utbygging av kraftverk i nedre del av Litj-Hena. Fylkesmannen i Sør-Trøndelag mener at en avgjørelse med tanke på utbygging av Litj-Hena bør utsettes inntil spørsmålet om vern er avklart. Dersom det ikke blir vedtatt et formelt vern, er Fylkesmannen likevel av den oppfatning at området representerer så store miljøverdier at den omsøkte reguleringa av Litj-Hena ikke bør gjennomføres med et inntak ovenfor kote 420. Sør-Trøndelag fylkeskommune anbefaler NVE å følge anbefalingene gitt i MIKRAST om å legge inntaket ned til kote 540 eller lavere. Sametinget kan ikke se at det er fare for at tiltaket kommer i konflikt med automatisk fredete samiske kulturminner og har derfor ingen spesielle merknader til planforslaget. Reindriftsforvaltningen i Sør-Trøndelag/Hedmark peker på at det er grunnleggende mangler ved søknaden med hensyn til reindriftsinteressene i området. Med bakgrunn i søknaden og den foreliggende konsekvensvurderingen stiller Reindriftsforvaltningen seg meget negativ til tiltaket. Rias/Hylling reinbeitedistrikt uttaler at utbyggingsområdet må ses i sammenheng med områder som representerer særverdi-områder for reindriften, i og med at det ligger nært opp til kalvingslandet for distriktet. Reinbeitedistriktet vurderer konsekvensene av dette prosjektet til å være negativt for reindriften, og ber om at det ikke gis konsesjon for de alternativer som er omsøkt. Kari og Odd Arne Gullbrekken er bruksberettiget og havningsrettinnehavere langs vestre side av elva Litj-Hena og eier en setervoll som ligger like ved planlagt inntaksområdet. Gullbrekken har ingen motforestillinger for utbyggingen av Litj-Hena dersom inntaksdammen kommer nedenfor kulpen i elva på kote 555-560. Denne kulpen benyttes som badeplass og til uttak av vann til setra.

Prosjektet vil ifølge søker gi inntil 11,9 GWh i ny årlig fornybar energiproduksjon med inntak på kote 550 og slipp av minstevannføring på 45 l/s om sommeren. Selv om dette isolert sett ikke er et vesentlig bidrag til fornybar energiproduksjon, så utgjør små kraftverk samlet sett en stor andel av ny tilgang de senere år. I 2010 klarerte NVE om lag 0,9 TWh ny energi fra småkraftverk. De aller fleste prosjektene vil ha enkelte negative konsekvenser for en eller flere allmenne interesser. NVE mener at så lenge disse interessene ikke er av svært stor verdi eller dersom de kan avbøtes i tilstrekkelig grad gjennom vilkår, så kan det gis konsesjon til tiltaket. De konsesjonsgitte tiltakene vil være et bidrag i den politiske satsingen på småkraftverk, og satsingen på fornybar energi. Litj-Hena kraftverk vil gi inntekter til søker, samt øke grunnlaget for skatteinntekter til kommunen. Videre vil prosjektet føre til styrking av næringsgrunnlaget. Ulempene kan etter vårt syn avbøtes i tilstrekkelig grad gjennom slipp av tilstrekkelig minstevannføring og god oppfølging av anlegget i detaljplanleggingen og byggefasen. Vurderingen er basert på at inntak legges i samsvar med nytt hovedalternativ på kote 550.

NVE mener at fordelene av det omsøkte tiltaket er større enn skader og ulemper for allmenne og private interesser slik at kravet i vannressursloven § 25 er oppfylt. NVE gir tillatelse etter vannressursloven § 8 til bygging av Litj-Hena kraftverk med inntak på kote 550 etter nærmere fastsatte vilkår.

Søknad

NVE har mottatt følgende søknad fra Litj-Hena Kraftverk (SUS), datert 31.1.2008:

"Litj-Hena Kraftverk (SUS) ynskjer å nytte vassfallet i Litlhena i Tydal kommune i Sør-Trøndelag fylke, og søker med dette om fylgjande løyver

1. Etter vassressurslova, jamfør § 8, om løyve til:

- å bygge Litj-Hena Kraftstasjon i Litlhendalen i Tydal

- Å føre hovudelva inn i røyrgate frå inntak kote 575 til kraftstasjon kote 298 med utslepp til Litlhena

2. Etter energilova om løyve til:

- bygging og drift av Litj-Hena Kraftverk, med tilhøyrande koblingsanlegg og kraftliner som omtala i søknaden.

3. Etter ureiningslova om løyve til:

- gjennomføring av tiltaket"

Hoveddata

TILSIG		Hovedalternativ
Nedbørfelt	km ²	22,4
Årlig tilsig til inntaket	mill.m ³	
Spesifikk avrenning	l/s/km ²	47,38
Middelvannføring	m ³ /s	1,06
Alminnelig lavvannføring	m ³ /s	0,045
5-persentil sommer (1/5-30/9)	m ³ /s	0,277
5-persentil vinter (1/10-30/4)	m ³ /s	0,061

KRAFTVERK

Inntak	moh.	575
Avløp	moh.	298
Lengde på berørt elvestrekning	m/km	
Brutto fallhøyde	m	277
Midlere energiekvivalent	kWh/m ³	0,60
Slukeevne, maks	m ³ /s el. l/s	2,12
Slukeevne, min	m ³ /s el. l/s	0,005
Tilløpsrør, diameter	mm	1100
Tilløpsrør, lengde	m	2750
Installert effekt, maks	kW	4790
Brukstid	timer	2724

PRODUKSJON

Produksjon, vinter (1/10 - 30/4)	GWh	1,7
Produksjon, sommer (1/5 - 30/9)	GWh	11,3
Produksjon, årlig middel	GWh	13,0

ØKONOMI

Utbyggingskostnad	mill.kr	30,0
Utbyggingspris	kr/kWh	2,3

Litj-Hena kraftverk, elektriske anlegg**GENERATOR**

Ytelse	MVA	5,4
Spenning	kV	0,69

TRANSFORMATOR

Ytelse	MVA	5,4
Omsetning	kV/kV	24/0,69

NETTILKNYTNING (kraftlinjer/kabler)

Lengde	m	500
Nominell spenning	kV	24
Luftlinje el. jordkabel		

Høring og distriktsbehandling

NVE har mottatt følgende høringsuttalelser til søknaden:

Tydal kommune gjorde følgende vedtak den 2.10.2008 i Utvalg for areal, miljø og teknikk:

- "1. Tydal kommune ber om at vedtak om konsesjon utsettes til vedtak om vern er avklart.*
- 2. Dersom arealet ikke blir vernet, ber Tydal kommune om at utbyggingsalternativ med inntaksdam ved kote 550 blir valgt for utbygging av kraftverk i nedre del av Litlhena.*
- 3. Terreng må så snart som mulig etter at utbyggingen er avsluttet repareres og revegeteres.*
- 4. Aktsomhets- og meldeplikten etter kulturminnelovens § 8 må ivaretas under utbyggingen*
- 5. Det skal utarbeides en enkel transportplan for anlegget før anleggstart. Planen som skal forelegges kommunen til behandling og uttalelse før anleggstart.*
- 6. Kommunen mener at behandling av saken etter plan- og bygningslovens vil kreve at trase for anleggsveier og plassering av inntaksdam blir bedre angitt på kart, slik at NVE regionalt, med uttalelse fra kommunen, kan få behandlet saken."*

Til grunn for vedtaket lå følgende vurdering:

Kraftutbygging i Tydal

Det foreligger nå planer om utbygging av små kraftverk i Grøna, Stuttåa, Væla, Litj-Hena (øvre del) og anlegg i Hynna. Seteråa er allerede utbygd. For kraftbalansen, klima og inntekt til eiere av fallrettigheter er dette en positiv utvikling. Vi er likevel litt betenkt over den samla belastning i Tydal over vassdragsnatur som er og blir utbygd. Fra før er hele Nea, Tyda, Lødølja berørt av utbygging.

En kraftproduksjon i Litjhena vil være et bidrag til å bedre den negative energi balansen i Norge. I tillegg gir kraftverket inntekter til grunneierne, til Litj-Hena Kraft AS og inntektsskatt til staten. økonomien er best fra kote 575.

Søknaden

Under befaring den 13. august 2008 kom det fram at det er ønske om endringer av inntakssted på bakgrunn av innkomne høringsuttalelser. Kommunen mener at behandling av saken etter plan- og bygningslovens § 7 vil kreve at trase for anleggsveier og plassering av inntaksdam er valgt og angitt bedre på kart, slik at NVE regionalt, med uttalelse fra kommunen, kan få behandlet saken i tråd med det som kan bli den endelige plassering.

Fiske/friluftsliv

Området ved Litlhena er noe brukt i friluftslivssammenheng til jakt, fiske, bær- og sopplukking. Det er lokale fiskeinteresser i området. Kari og Odd Gullbrekken påpeker at 2-300 meter med god fiskeelv vil gå tapt dersom alternativ ved kote 575 velges og ønsker utbygging fra kote 540. Under befaring 13.08, ble det konstatert at de gode fiskeområdene lå fra kote 559 og oppover.

Vilt

I området er det helårsbeite for elg og den har et par trekk som over Litlhena under ca kote 350. Viltkartet er noe grovt her. Ved å oppfylle krav til minstevannføring vil ikke arter som f.eks fossekallen bli negativt påvirket av redusert vannføring. Uro i anleggsfasen vil kunne ha negativ effekt på viltet, særlig i yngletiden.

Flora

OF-skogen i området er lokalt og regionalt verneverdig i følge rapport utarbeidet av Prevista I rapporten "Naturfaglige registreringer av skog på Opplysningsvesenets fonds eiendommer i Nord-Norge, Trøndelag og Vestlandet" heter det:

"Den nedre del av lia og den mest produktive granskogen bærer preg av tidligere hogster. Tidligere hogster har også medført at det er relativt lite død ved i området. Allikevel finnes det mange biologiske gamle trær både av gran og furu og stedvis mye furugadd. Området er også relativt stort og er ikke påvirket av skogbruk på lang tid, og skogen er fleraldret og sjiktet og har naturskogpreg. Området inneholder også en bekkeløft."

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag har foreslått vern av området og videresendt anbefalingen til Direktoratet for naturforvaltning. Utbygging vil i følge fylkesmannen ikke være i tråd med verneinteressene over kote 420. Til dette har administrasjonen følgende merknad. Vi synes staten bør ta et større ansvar for vern av skog på sine skogseiendommer, og kan på dette punktet være enig med fylkesmannen i at vedtak om konsesjon utsettes til vedtak om vern er avklart.

Naturhensyn (inngrepsstatus)

Tiltaket ligger i all hovedsak mindre enn 1 km fra større tekniske inngrep og vil reduserer arealet med inngrepsfri natur i sone 2 (1-3km fra større inngrep) med 0,95 km², sone 3 (3-5 km fra større inngrep) med 0,5 km² og sone 4 (> 5 km fra større inngrep) med 0,35 km².

Kulturminner

Vi ser ikke bort fra at det finnes kulturminner tilknyttet gruve drift etter Græsli gruve i området. Fylkeskommunen har funnet ei tuft like ved traseen for rørgata sannsynlig fra nyere tid, men må undersøkes nærmere for å få bekreftet dette. Kulturminnemyndigheten ber derfor om at markinngrep gjøres så langt unna tufta som mulig.

Reindrift

For reindrifta kommer tiltaket i befatning med det som defineres som vår- og sommerområde i følge reindriftskartet. Reindrifta har så langt ikke uttalt seg i saken.

Skogbruk

Området har stor skogbruksmessig betydning med gode driftsmuligheter og geografisk beliggenhet. Utbygging av småkraftverk ses på som et viktig tiltak for å øke ressursgrunnlaget til skogeiendommene, og omlegging av mark til rørgate kan forsvares i henhold til jordlovas § 9. Det vil være et krav at skogens produksjonsevne blir ivaretatt utover de daa som settes av til rørgate og areal til stasjon og vei. Kravet til at det fortsatt skal produseres tilfredsstillende skog i området gjelder etter tiltaksgjennomføring.

Landskap

Elva er i liten grad synlig i landskapet.

Presentasjon av foretrukket alternativ i tabellform etter vurdering av konsekvenser

1=beste alternativ

2= mulig alternativ

3= dårligste alternativ

Konsekvens- utredning	Alternativ 0	Alternativ kote 575	Alternativ kote 550	Alternativ kote 420
Økonomi	3	1	2	3
Fisk/Friluftsliv	1	3	2	2
Vilt	1	2	2	2
Flora	1	3	3	1
Naturhensyn (inngrepsstatus)	1	3	3	1
Kulturminner	1	2	2	2
Reindrift	1	3	2	2
Skogbruk	1	2	2	2
Landskap	1	3	2	2

Ved å sette opp konsekvensene slik i en tabell ser vi at alle vurderinger blir slik at "vi synes det er best slik vi har det i dag" — alternativet (0-alternativet) er det som peker seg ut. Dette er ikke uventet siden utredningen skal få fram de negative sidene ved en eventuell utbygging. Dersom vi skal få fram hvilke hensyn vi mener utbyggingen har størst negativ effekt for, må vi si noe om hvordan konsekvensene bør vektlegges.

Konklusjon:

Med bakgrunn i en lokal vurdering synes det som om tiltaket totalt sett er lite konfliktfylt når inntaket ligger fra kote 550 og nedover."

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag har i brev av 9.4.2008 gitt følgende uttalelse:

"(...)

Prosjektet er vurdert gjennom MIKRAST, og en faglig rapport om utbyggingens innvirkning på biologisk mangfold er vedlagt søknaden (Ole Kristian Spikkeland naturundersøkelser).

I henhold til Spikkelands rapport representerer inngrepet en middels negativ påvirkning hva angår biologisk mangfold. Flere rødlistearter av fugl og pattedyr opptrer på streif i planområdet, men ingen av disse er knyttet direkte til vannstrengen, eller til andre områder som blir direkte berørt av reguleringen. Dette gjelder i hovedsak også flora, men det påpekes at det er registrert verdifull høgstaudegranskog vest for Litj-Hena omkring kote 480 - 520. Det antas at dette skogområdet ikke vil bli berørt av redusert vannføring i Litj-Hena, da området i første rekke er avhengig av fuktig tilsig i grunnen nedover langs dalsiden.

Fiskeinteressene i vassdraget er så godt som fraværende, og Litj-Hena som ferskvannsbiotop vil i stor grad kunne opprettholdes ved en foreslått minstevannføring på 450 l/s. Det er registrert en markert bekkeløft rundt kote 475, som ikke er nærmere undersøkt. Verdien av denne er av Spikkeland antatt å være rent lokal.

Reguleringen vil innebære at alle tre kategorier av inngrepsfri natur vil bli noe redusert. Sone 1 - 3 km fra tekniske inngrep vil bli redusert med 0,95 km², mens sone >5 km fra tekniske inngrep vil bli redusert med ca. 0,35 km². Et inntak på kote 550 (alt. 2) vil halvere tapet av inngrepsfri natur.

Etter at søknaden ble sendt, er det utarbeidet en naturfaglig registrering av skog på Opplysningsvesenets fonds eiendommer, som vurderer behovet for et utvidet skogvern (Prevista as Rapport 2-2007). Denne rapporten omfatter fondets eiendommer i Tydal kommune, og beskriver blant annet et område NV for Henvola, inkludert Litj-Hena. Området beskrives som sammenhengende eldre og stedvis svært gammel, med gran- og furutrær over 200 - 250 år. De eldste grantrærne er aldersbestemt opp til 360 år, og det finnes partier med svært gammel urskogpreget furuskog. Området som helhet karakteriseres som en gjenværende forekomst av gammel skog med preg av urskog eller skog med overveiende naturlig dynamikk, og er regnet som en prioritert skogtype for vern i mellomboreal og nordboreal vegetasjonssone. Det konkluderes med at området helt klart er lokalt verneverdig, til dels også regionalt. Hva angår Litj-Hena og omfatter det aktuelle verneområdet en strekning fra Moavollen og langs elveløpet ned til ca. kote 420.

Direktoratet for naturforvaltning har bedt Fylkesmannen om å vurdere et eventuelt vern av det avgrensede området rundt Litj-Hena, og på denne bakgrunn har Fylkesmannen anbefalt vern av området. DN har foreløpig ikke tatt noen endelig avgjørelse i saken, men en utbygging av Litj-Hena etter foreliggende planer vil ikke være forenlig med et vern.

Dersom det mot formodning ikke blir gjennomført et formelt vedtak om vern, er Fylkesmannen likevel av den oppfatning at området representerer så store miljøverdier at den omsøkte reguleringen av Litj-Hena ikke må gjennomføres med et inntak ovenfor kote 420. Nedenfor et slikt inntakspunkt vil en utbygging ikke berøre vesentlige naturverdier, og den vil heller ikke redusere omfanget av uberørt natur.

Konklusjon

- Med utgangspunkt i den verneprosess som er på gang, ber Fylkesmannen om at en avgjørelse med tanke på utbygging av Litj-Hena utsettes inntil spørsmålet om vern er avklart.

- Dersom det ikke blir vedtatt et formelt vern, er Fylkesmannen likevel av den oppfatning at området representerer så store miljøverdier at den omsøkte reguleringa av Litj-Hena ikke bør gjennomføres med et inntak ovenfor kote 420.

Etter Fylkesmannens oppfatning kan en utbygging med inntak nedenfor kote 420 gjennomføres uten krav om konsesjon etter vannressursloven. Dersom et slikt forslag omsøkes, vil det i så fall kunne gis tillatelse i henhold til forskrift av 15.11.2004 om fysiske tiltak i vassdrag, jfr. lov av 15. mai 1992 om laksefisk og innlandsfisk m.v. § 7.

(...)"

Sør-Trøndelag fylkeskommune har uttalt følgende i brev datert 3.4.2008:

"Kulturminner

(...)

Sør-Trøndelag Fylkeskommune har utført arkeologisk befarings av tiltaksområdet. Ved befaringsen ble det påvist ei hustuft (111141), se vedlagte kartutsnitt. Tufta stammer etter alt å dømme fra nyere tid og er i så fall ikke underlagt kulturminnelovens fredningsbestemmelser.

Det er imidlertid en viss dateringsmessig usikkerhet her som ikke kan avklares uten nærmere undersøkelser. Fylkeskommunen ønsker derfor at markinngrep i forbindelse med tiltaket foretas så langt fra kulturminner som mulig.

Vi minner også om den generelle aktsomhets- og meldeplikten dersom det skulle komme frem tidligere ukjente, fredede kulturminner under opparbeiding i området jfr. Kulturminnelovens § 8. Det understrekes at dette forholdet må videreformidles til de som skal utføre tiltaket i marka.

MIKRAST

Det er også gjort registreringer tilknyttet Litj-Hena i MIKRAST- Miljøvennlige kraftverk i Sør-Trøndelag. Prosjektet som her omsøkes ble kategorisert som et rødt (problematisk) prosjekt hvis den planlagte reguleringen ble lagt til en kote over 540. Legges prosjektet under kote 540 så anses prosjektet som grønt (lite konfliktfylt). Konflikten relateres til inngrep i INON-områder, og ved tap av INON-området ved gjennomføring av tiltak som det er omsøkt. Fylkeskommunen anbefaler derfor NVE å følge anbefalingene gitt i MIKRAST om å legge reguleringene ned til kote 540 eller lavere."

Sametinget har i brev av 29.4.2008 kommet med følgende uttalelsen:

"Etter vår vurdering av beliggenhet og ellers kjente forhold kan vi ikke se at det er fare for at tiltaket kommer i konflikt med automatisk fredete samiske kulturminner. Sametinget har derfor ingen spesielle merknader til planforslaget. Skulle det likevel under arbeid i marken komme fram gjenstander eller andre levninger som viser eldre aktivitet i området, må arbeidet stanses og melding sendes Sametinget omgående, jf. lov 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner (kml) § 8 annet ledd. Vi forutsetter at dette pålegg formidles videre til dem som skal utføre arbeidet i marken. Vi minner om at alle samiske kulturminner eldre enn 100 år er automatisk freda i følge kml. § 4 annet ledd. Samiske kulturminner kan for eksempel være hustufter, gammetufter, teltplasser (synlig som et steinsatt ildsted), ulike typer anlegg brukt ved jakt, fangst, fiske, reindrift eller husdyrhold, graver, offerplasser eller steder det knytter seg sagn til. Mange av disse er fortsatt ikke funnet og registrert av kulturminnevernet. Det er ikke tillatt å skade eller skjemme fredet kulturminne, eller sikringssonen på 5 meter rundt kulturminnet, jf. kml. §§ 3 og 6."

Statens Vegvesen har i brev av 4.3.2008 uttalt følgende:

" (...)

Vegvesenet har ingen merknader til at det gis konsesjon for kraftverket."

Reindriftsforvaltningen Sør-Trøndelag/Hedmark har i brev datert 8.4.2008 uttalt følgende:

"(...)

Reindriftsforvaltningen i Sør-Trøndelag/Hedmark legger til grunn samme områdebeskrivelse som Riast/Hylling reinbeitedistrikt har gjort i sitt svarbrev.

Vi finner det meget beklagelig at det verken har vært kontakt mellom partene, dvs. utbygger og Riast/Hylling reinbeitedistrikt, eller utført en konsekvensvurdering i forhold til reindriften i området ifm utarbeidelsen av høringsdokumentet/søknaden i denne saken.

Reindriftsforvaltningen i Sør-Trøndelag/Hedmark er av den oppfatning at dette er en grunnleggende mangel ved søknaden som må oppfylles før en slik søknad kan sendes ut på høring/vurdering. Ut over dette kan Reindriftsforvaltningen ikke gjøre annet enn å legge uttalelsen og konsekvensvurderingen til grunn, og dermed stiller oss meget negativ til tiltaket."

Riast/Hylling reinbeitedistrikt uttalte følgende i brev datert 2.4.2008:

"Litj-Hena har sin opprinnelse i Litj-Hendalen. Elva renner også gjennom denne dalen før den fortsetter ned mot Nea. Denne dalen og de tilstøtende områder er beiteland som brukes av reinbeitedistriktet i store deler av reindriftsåret. Det er spesielt viktig som vår- og kalvingsland, tidlig sommer og høstbeite. Litj-Hendalen utgjør også en vesentlig del av de områder som er igjen av inngrepsfri natur innen Riast/Hylling reinbeitedistrikt. Området har beitekvaliteter, topografi og beliggenhet i forhold til andre områder som samlet sett, gjør det svært verdifullt for reindriften i distriktet. Menneskerelatert forstyrrelse av rein er også relativt lav i området, selv om denne har økt som følge av at noen gamle setrer i området er blitt restaurert/gjenoppbygd, og blir brukt som fritidsboliger. I tillegg er det også en del trafikk som følger ved at det er etablert skogsbilvei som passerer Litj-Hena mellom Koiåsen og Henvollåsen og som igjen eskalere trafikk inn i området.

(...)

Nedre del av planområdet er påvirket av bil/traktorveier, moderne skogsdrift og av kraftlinjer og er av den grunn, forringet som beiteområde i perioder av reindriftsåret. Det omsøkte prosjektet representerer ikke noe stort og nytt arealinngrep i denne delen av området og prosjektet vil heller ikke øke tilgjengeligheten for folk flest ved at man skal bruke eksisterende veinett som tilkomst og anleggsvei. Av den grunn er det vanskelig å argumentere mot de arealinngrep som er planlagt der, selv om det som finnes av inngrep fra før taler for seg selv og skulle tilsi at nok er nok, og at det ikke bør gjøres ytterligere inngrep i området.

Riast /Hylling reinbeitedistrikt er imidlertid svært negativ til at det skal gjøres nye arealinngrep i det området som ligger oppstrøms brua over Litj-Hena og at det også skal etableres vei som øker tilgjengeligheten til områdene lenger inn mot Litj-Hendalen.

På vegne av utbygger har Ole Kristian Spikkeland gjennomført en kartlegging av miljøverdier i influensområdet. Han har også gjort en vurdering av Verknader på biologisk mangfold. I denne søknaden som i likhet med de andre søknadene vi har mottatt til uttalelse om konsesjon om kraftverk, er ikke reindriftsinteressene utredet. Det har heller ikke vært noen kontakt mellom søker og reinbeitedistriktet. Reindriften har i søknaden fått et eget avsnitt 3.12. hvor det blant

annet sies at det fra lokalkjent hold er opplyst at det ikke er samiske interesser i området som vil bli berørt av utbyggingen. Dette er et utsagn som i beste fall hviler på uvitenhet, eller er fremsatt for å villedde og som vi på det sterkeste tar avstand fra. I og med at det ikke er gjort noen vurdering av våre interesser vil vi vise til at konsekvenser i forhold til naturmiljøet som oftest er sammenfallende med konsekvenser for reindriften i områder hvor det foregår reindrift. Slik er det etter vår vurdering, også i dette tilfellet. Det er derfor rimelig å anta at hvis man i likhet med Ole K Spikkeland skal bruke Håndbok 140 for konsekvensvurderinger som metodegrunnlag for å vurdere konsekvensene av tiltaket, så vil verdsetjinga av tiltaket ligge i overkant av middels negativt for reindriftens vedkommende.

Utbyggingsområdet må i denne sammenheng sees sammen med områder som representerer særverdi-områder for reindriften i Riast/Hylling reinbeitedistrikt, i og med at det ligger nært opp til kalvingslandet for distriktet. Utbyggingsområdet brukes blant annet av deler av simleflokken etter at fostringsflokkene samler seg etter kalving, når de søker det første grønnbeitet på våren og når de trenger ly for vær og vind. Tidsrommet varierer fra år til år.

I og med at vi vurderer konsekvensene av dette prosjektet til å være negativt for vår reindrift, vil vi be om at det ikke gis konsesjon for de alternativer det er søkt om og at det alternativt vurderes å be utbygger og flytte inntaksdam nedstrøms bro over Litj-Hena.

Om utbygger velger å flytte inntaksdam nedstrøms bro over Litj-Hena mellom Koiåsen og Henvollåsen, vil Riast/Hylling reinbeitedistriktet be om at det i samråd mellom utbygger og reinbeitedistriktet avtales føringer for anleggsperioden, slik at anleggsarbeidet ikke vil medføre ulemper for reindrifta i distriktet. Riast/Hylling reinbeitedistrikt vil be om at NVE påser at dette skjer før konsesjon gis.”

Kari og Odd Arne Gullbrekken kom med følgende uttalelse i brev av 3.4.2008:

”Som bruksberettiget og havningsrettinnehavere langs vestre side av elva Litj-Hena, samt eiere av setervoll med ved og skogrett, tillater vi oss å komme med en innvending mot prosjektet. Til opplysning ligger setervollen like ved planlagt inntaksdam.

Det foreligger to alternative planlagte inntaksdammer. En på kote 575 (alt 1) og en på kote 550 (alt 2). Inntaksdam på kote 575 ser ut til å ha blitt valgt av utbygger. Dette mener vi er en dårlig løsning både for oss og fra et miljømessig perspektiv. Inntaksdammen bør være plassert i område der skogen skrinner ut, og der myr og mer åpent landskap starter. Dette vil vi tro er rundt ca. kote 540, altså like nedenfor alt.2 i søknaden.

Det er flere grunner til at vi mener dette er en bedre løsning. En inntaksdam på kote 575 vil bli lett synlig fra vår setervoll som ligger rett ovenfor elva. Dette mener vi forringer opplevelsen med å bruke seterhusa både for oss og for våre gjester som vi har i forbindelse med at vi driver med gårdsturisme. Til underretning har vi nå drevet med gårdsturisme i snart 5 år, og der har setervollen vært en sentral del i opplegget.

Betydningen av fiske i Litj-Hena er etter vår mening undervurdert. Fra utbyggers ønske om inntaksdam ved kote 575, som for øvrig er like ovenfor en 10-12 m høy foss, og nedenfor til kote ca. 540 er det rikelig med fisk. Dette er en strekning på ca. 200-300 m, som vil gå tapt hvis inntaksdammen blir lagt på kote 575. Fra kote ca. 540 og nedover blir elva brattere og mer utilgjengelig for fiske.

Vi har i alle år tatt vann for bruk til setra ved en kulp ved kote ca. 550 (alt 2). Denne er åpen vinterstid og, enkel å ta vann fra. På sommeren har vi også brukt den til badeplass både for oss og våre gjester. Dette vil også gå tapt hvis ikke inntaksdammen flyttes nedenfor. Likeså er en

tørrelagt elv heller ikke den beste opplevelsen når vi krysser elva med våre utenlandske gjester. De vil da ikke få oppleve å drikke vannet rett fra elva som er en opplevelse i seg selv.

En flytting av inntaksdammen vil etter vår mening ikke forhindre en utbygging selv om man taper en ca. 35-40 m. En får blant annet en kortere rørtrase på ca. 300 m, og utbyggingen av elva vil allikevel være en av de mest lønnsomme sideelver i Tydal å bygge ut med tanke på utnytting av vannkraft.

Med disse synspunktene vil vi anmode om at inntaksdammen blir flyttet ned til kote ca. 540. Vi må innrømme at det ikke er enkelt å vite eksakt hvor i terrenget de forskjellige koter er. Derfor har det vært ønskelig med en befaring på barmark og fått angitt nøyaktig de tenkte alternativer av inntaksdammer. Våre betraktninger er derfor gjort etter bilder fra søknaden og lokale kjennskap.

Til slutt vil vi påpeke at eierskapet til fallretten ikke er klart."

Kari og Odd Arne Gullbrekken kom den 4.9.2008 med ny uttalelse etter avholdt sluttbefaring:

"Etter sluttbefaring av Litjhena den 21.08.08 ble vi bedt om å presisere våre ønsker om plassering av inntaksdam. I våre anmerkninger i høringsuttalelsen av den 03.04.08 har vi gitt uttrykk for bekymring hvis utbygger får medhold i plassering av inntaksdam ved kote 575. Dette som nevnt med hensyn til lett innsyn fra vår setervoll, bortfall av fiske, bortfall av vannuttak til setra, reduserte bademuligheter samt et mye åpnere landskap som blir berørt av utbyggingen. Som nevnt i høringsuttalelsen driver vi med gårdsturisme der vi bruker setervollen aktivt i forhold til våre gjester. Vi har ingen motforestillinger for utbyggingen av Litjhena hvis inntaksdammen kommer nedenfor kulpen der vi tar vann til setra og bruker som badeplass om sommeren. Dette stedet ble påvist og gjort rede for under sluttbefaringen. Den nøyaktige kote på stedet er vi ikke helt sikker på, men i følge Olav Skeie sin GPS er det på ca kote 555-560. Det er da viktig for oss at ikke vannspeilet når ovenfor kulpen.

Som vi også påpekte i høringsuttalelsen så taper ikke utbygger mange høydemeter i forhold til lengde på vannrør som blir 200-300m lengre hvis inntaksdam plasseres på kote 575. Vi håper at vårt innspill i saken blir tatt hensyn til da det for oss er meget viktig og heller ikke etter vår mening urimelig."

Søkers kommentar til høringsuttalelsene

Søker har i brev av 20.8.2008 kommentert de innkomne høringsuttalelsene slik:

"Kommentarer til uttalelsen fra Fylkesmannen i Sør-Trøndelag 09.04.08

Tiltakshaver søker kun om inntak på kôte 575, alternativ 2 med inntak på kôte 550 var vurdert i en tidlig fase, og derfor også omtalt i biomangfold-rapporten.

Inntaket på kôte 575 er valgt på grunn av naturgitte forhold, som ivaretar hensyn til fundamentering av dam og best mulig integrering i topografien. Tiltakshaver vurderer bruk av tømmerkistedam som et alternativ til betong, der malmrikt furutømmer fra Tydal kan benyttes. Videre ivaretar lokaliteten hensynet til driftstekniske forhold.

I 4. avsnitt av brevets side 2 omtales "foreslått minstevassføring på 450 l/s". Dette må være en skrivefeil, for foreslått minstevassføring er 45,0 l/s.

De foreliggende planene om et utvidet skogvern vil være til hinder for omsøkt prosjekt, og det er derfor ønskelig med en snarlig avklaring fra Direktoratet for Naturforvaltning.

Fylkesmannens forslag om å flytte inntaket fra kôte 575 til kôte 420, medfører bortimot en halvering av fallhøyden, og en reduksjon av samfunnets tilgang på ny fornybar energi som tilsvarer årsforbruket til 286 eneboliger. Med en redusert fallhøyde blir det en vesentlig økt spesifikk utbyggingspris (kr/kWh), som må underlegges en ny lønnsomhetsvurdering.

Kommentarer til uttalelsen fra Sør-Trøndelag fylkeskommune 03.04.08

Tiltakshaver er enig med Fylkeskommunen om at markinngrep foretas så langt fra kulturminner som mulig, og at bl.a. justering av trasé kan brukes som avbøtende tiltak. Videre er det naturlig at man i en evt. detaljprosjekteringsfase får en mer nøyaktig avklaring/datering av omtalte/påviste hustuft (111141).

Tiltakshaver er forøvrig innforstått med Kulturminnelovens §8 om aktsomhet og meldeplikt.

Fylkeskommunen anbefaler at NVE følger innstillingen til MIKRAST med inntak under kôte 540. Tiltakshaver erkjenner at dette reduserer tapet av INON-områder.

Kommentarer til uttalelsen fra Statens vegvesen 04.03.08

Vi har ingen merknader til Statens vegvesens uttalelse i brev av 21.11.2006.

Kommentarer til uttalelsen fra Sametinget 29.04.08

Sametinget har i brev av 4.12.2006 ingen spesielle merknader til planforslaget, og er heller ikke kjent med at tiltaket kommer i konflikt med automatisk fredede samiske kulturminner.

Dersom konsesjon gis, prosjektet realiseres, og det ihht. Kultuminnelovens §8 oppdages samiske kulturminner i bygge-/anleggsfasen, vil vi selvsagt stoppe det praktiske arbeidet umiddelbart og formidle beskjed til Sametinget og øvrig Kulturminneforvaltning for ytterligere avklaring.

Kommentarer til uttalelsene fra Riast/Hylling reinbeitedistrikt 02.04.08 og Reindriftsforvaltningen Sør-Trøndelag/Hedmark 08.04.08

Vi velger å behandle disse samlet da problemstillingene er de samme.

Vi erkjenner at vår rådgiver, Sunnfjord Energi AS, ikke har vært grundig nok i forkant i forhold til de belyste problemstillingene. Videre er vi enig i at det i forkant av søknaden burde ha vært kontakt mellom utbygger og Reinbeitedistriktet. Utbygger noterer også at vår biolog, Ole Kristian Spikkeland Naturundersøkelser, dessverre ei heller har utredet reindriftsinteressene.

Til informasjon må det nevnes at for å avbøte på denne mangelen på kontakt i forkant av søknaden, ble det onsdag 25. juni d.å. gjennomført en befaring av prosjektet (med vekt på det øvre planområdet) sammen med Riast/Hylling Reinbeitedistrikt v/Inge Danielsen. Partene ble denne dato enige om en samarbeidsavtale, med diverse restriksjoner i anleggsfasen, men det gjenstår et punkt om økonomisk kompensasjon, bl.a. for ulempene i byggefasen. Det antas at partene blir enige om dette i nær fremtid. Foreløpig avtale kan om ønskelig oversendes Vassdragsmyndigheten nå. Avtalen oversendes NVE straks siste avtalepunkt er omforent.

Kommentarer til uttalelsen fra Kari og Odd Gullbrekken 03.04.08.

Høringsparten ønsker av miljømessige og driftsmessige årsaker at inntaksbassenget plasseres i området der skogen skrinner ut, og der det åpne myrlandskapet starter, antatt rundt kôte 540 (altså nedstrøms søknadens alternativ 2).

Gullbrekken uttrykker bekymring, fordi en inntaksdam kôte 575 blir lett synlig fra deres setervoll, og at opplevelsesverdien med tanke på gårdsturisme de har drevet i 5 år forringes. Til dette ønsker utbygger å bemerke at på andre kanter av landet har småskala vannkraftverk blitt

en svært populær attraksjon hos gårbrukere som har dette som næringsveg i tillegg til gårdsturismen. Som en idé kunne man jo her tenke seg et samarbeid, en vinn/vinn-situasjon.

Gullbrekken påpeker videre at fiskeforholdene er undervurdert, og at det mellom kôte 575 og 540 er rikelig med fisk. Fritidsfiske nedstrøms kôte 540 regner Gullbrekken som lite aktuelt pga. topografien. Det informeres også om at kulpen ca kôte 550 (alternativ 2) brukes som vannuttak til setra, også vinterstid, samt til badeplass.

Til kommentaren om usikre fallforhold, så vil utbygger nevne at eiendommen som Litj-Hena tilligger har vært på handel flere ganger opp gjennom tidene. Kort kan det fortelles at Opplysningsvesenets fond kjøpte eiendommen på slutten av 1940-tallet av et konkursbo. For rundt 10 år siden behandlet Tingretten en tvist med påstand om at eiendommen var et sameie. Tingretten fastslo at fondet hadde full eiendomsrett, og at det forelå ikke noen form for dokumentasjon på at det tidligere var gjort en overføring fra fast eiendom til sameie (med flere rettshavere).

Avslutning

Kraftsituasjonen i Midt-Norge er anstrengt, og har blitt kraftig forverret de siste årene. Årsaken til forverringen er sterk forbruksøkning kombinert med nærmest ingen produksjonsøkning, og med nettet som en flaskehals. Ifølge Statnett (2005) har det maksimale registrerte kraftunderskuddet som er dekket via import til Midt-Norge vært på 5400 GWh. Det gir grunn til ettertanke i prosessen med vurdering av de hensyn som taler for eller mot en konsesjon.

Tiltakshaver har omsøkt inntak kôte 575 fordi det ivaretar drifts- og produksjonstekniske forhold. Fylkesmannens prosjekt, MIKRAST- Miljøvennlige Kraftverk i Sør-Trøndelag, konkluderer med at inntak under kôte 540 gir akseptabelt tap av INON-areal, og at prosjektet kan anses som grønt/lite konfliktfylt.

Kari og Odd Gullbrekken anmoder med argumenter relatert til gårdsturisme, fritidsfiske, drikkevann samt bading for en flytting av inntaket nedstrøms, fra kôte 575 til 540. For å ivareta utbyggers næringsvirksomhet, er det ønskelig at man under NVE's sluttbefaring drøfter ulike avbøtende tiltak, og avklarer om disse kan kompensere for ulempene i Gullbrekkens næringsvirksomhet.

Søknadens inntak kote 575 opprettholdes. Dog noterer utbygger at både Fylkeskommunen, Fylkesmannens MIKRAST-prosjekt samt familien Gullbrekken har alle argumenter for flytting av inntaket til ca. kote 540. På denne bakgrunn fremmer utbygger dette som søknadens alternativ 2 (til erstatning for kote 550). Det påregnes at den beste ingeniørgeologiske- og driftstekniske lokaliteten rundt denne kotehøyden fastsettes i en detaljprosjekteringsfase.

Avslutningsvis vil vi understreke at vi er takknemlige for avlagte konstruktive høringsuttalelser, og at tiltakshaver ønsker en åpen og god dialog med alle høringspartene – slik at det velges løsninger til beste for lokalsamfunnet, høringspartene og utbygger. ”

Søker har i brev av 1.4.2009 kommentert høringsuttalelsene som kom inn i etterkant av sluttbefaringen slik:

Kommentarer til revidert høringsuttalelse fra Kari og Odd Arne Gullbrekken 04.09.08.

Familien Gullbrekken uttrykker bekymring for inntaksdam ved kote 575, og at dette vil medføre en betydelig ulempe ifht. den aktive bruken av setra til gårdsturisme. Falleier og grunneier Opplysningsvesenets fond driver selv med utmarksbasert næring og har full forståelse for dette.

Familien Gullbrekken foreslår en løsning som er tjenelig for næringsutviklingen til begge parter, nemlig plassering av inntaksdammen nedenfor kulpen som er vannforsyning til setra og badeplass. Lokaliteten ble påvist under sluttbefaringen. Koten er i følge undertegnede sin GPS ca kote 555-560.

Vi ønsker å legge til rette for et godt samarbeid mellom grannene for de kommende generasjoner, og vi ser det derfor naturlig å ta hensyn til Gullbrekkens ønsker om flytting av inntaket nedstrøms. Kravet er ikke urimelig, og tiltakshaver kan leve med dette.

Kommentarer til høringsuttalelse fra Tydal kommune 13.10.08.

Merknadene tas kronologisk ifht. uttalens seks punkter

- 1) Det er her nødvendig at Vassdragsmyndigheten får litt bakgrunnsinfo om de store linjer". Prevista AS på Kongsberg har altså gjennomført registreringer av naturverdier som kan tenkes å være aktuelle for vern etter Naturvernloven på 68 av Opplysningsvesenets fonds (OVF) eiendommer fordelt landet rundt i 17 fylker. Arbeidet er finansiert av Direktoratet for Naturforvaltning. Når Tydal kommune ønsker at konsesjonsbehandlingen utsettes til vernet er avklart, så må tiltakshaver påpeke at arealet som inngår i kartleggingsarbeidet til Prevista er en foreløpig "bruttoliste" som er sortert etter en gitt metodikk. Så langt har Opplysningsvesenets fond ikke fått signal fra Direktoratet for Naturforvaltning om konkret vern i Tydalsskogene, som inngår i de nesten 100.000 dekar som er kartlagt på fondets areal landet rundt. Avslutningsvis så må det nevnes at DN selvsagt er kjent med at en viktig del av fondets inntektsgrunnlag kommer fra utmarksbaserte næringer, og i en endelig utvelgelsesprosess av eiendommer som skal vernes så må verneverdiene også sees opp mot andre faktorer så som produksjon av ny fornybar energi.*
- 2) Kommunen skriver i sin uttale at under befaring 13.08.08 ble det konstatert at de gode fiskeområdene lå fra kote 559 og oppover, og derfor ønsker kommunen omsøkt sekundæralternativ med inntaksdam ved kote 550. Tiltakshaver kan imøtekomme dette kravet, men en presisering av revidert kôtehøyde følger i konklusjonen nedenfor.*
- 3) Kommunen ønsker at terrenget så snart som mulig etter avsluttet utbygging repareres og revegeteres. Tiltakshaver ser på dette som en selvfølge for enhver småkraftutbygger. Landskapsarkitekt med bakgrunn fra NLH vil bli engasjert for å ivareta dette formålet gjennom planlegging og oppfølging av det praktiske arbeid. Videre ønsker tiltakshaver å dra nytte av den kunnskap som NVE har opparbeidet på temaet for ytterligere forbedringer.*
- 4) Ivaretagelse av aktsomhets- og meldeplikten etter Kulturminnelovens § 8 skal selvsagt ivaretas under utbyggingen. Dette har tiltakshaver også bekreftet tidligere ifht. uttalelsen fra Sør-Trøndelag fylkeskommune 03.04.08.*
- 5) Tiltakshaver bekrefter at kommunens ønske vil bli oppfylt vedr. utarbeidelse av en enkel transportplan for anlegget før anleggstart.*
- 6) Trase for anleggsveier og plassering av inntaksdam skal selvsagt bli bedre angitt på kart — det er jo i alles interesse. Det er naturlig at i forkant av detaljprosjekteringsfasen så blir nødvendige topografiske forhold målt opp med totalstasjon (eller tilsvarende). Alternativt vil vi etter nytte/kost-vurdering se nærmere på laserscanning av planområdet med fly/helikopter, slik at man kan få konstruert digitalt kart med 1 meters koter framfor 5 meter ekvidistanse som finnes i ØK. (Laser med en kapasitet på 10.000 pulser/sekund gir en nøyaktighet på 30-40 cm fra fly)*

Konklusjon

På bakgrunn av det ovenfornevnte, trekker tiltakshaver tilbake omsøkt inntak på kote 575, som var prioritet nr. 1, og vi fremmer derfor søknadens alternativ 2 som primærvalget, dvs. inntak ca kote 550.

Vi viser for øvrig til Deres kollega Morten Kiellands kommentar da vi stoppet ved kulpen ca. kote 555-560; "Her får vi vente med fastsettelse av den eksakte kotehøyden for inntak nedstrøms vannforsyningskulpen/badeplassen til vi kommer i detaljprosjekteringsfasen, når ingeniørgeologiske- og driftstekniske forhold etc. er vurdert" (fritt etter hukommelsen)

Vi vil understreke at omtalte kotehøyder er omtrentlige både fordi ekvidistansen i Økonomisk Kartverk er 5 meter, og fordi at medbragt GPS kun var håndholdt, og ikke av typen med ekstern antenne og korreksjon over FM/GSM/GPRS.

Avslutningsvis vil vi nok en gang påpeke at vi er takknemlige for avlagte konstruktive høringsuttalelser, og at tiltakshaver ønsker en åpen og god dialog med alle høringspartene undervegs — slik at det velges løsninger til beste for lokalsamfunnet, miljøet, høringspartene og utbygger."

Norges vassdrags- og energidirektorats (NVEs) merknader

Om søker

Søker er Litj-Hena Kraftverk (SUS) c/o Opplysningsvesenets Fond. Selskapet vil stå for utbygging og drift av kraftverket. Opplysningsvesenets fond, eier i følge søknaden 100 % av fallretten i prosjektet.

Om søknaden

Det søkes om tillatelse til bygging og drift av Litj-Hena kraftverk med tilhørende koblingsanlegg og kraftlinjer.

Beskrivelse av området

Litj-Hena renner i Litlhendalen, som ligger på sørsiden av elva Nea. Litj-Hena har sitt utspring fra fjellområdene mellom Hyllinga og Skjellåkfjellet på grensa mot Gauldalen i sør. Landskapet har slake, avrunda former. Elva renner mot nord, og har et jevnt slakt fall ned til samløpet med Nea med unntak av et flatere parti ved kote 650-550. Enkelte steder har Litj-Hena gravd seg ned i berggrunnen, slik at det er dannet bekkeløfter/canyons og flere mindre fossefall.

Det er uberørte områder i øvre del av nedbørfeltet. Nedre del av Litlhendalen er påvirket av veger og kraftlinjer, og det går en traktorveg opp til kote 575. Traktorvegen krysser Litj-Hena på kote 420. Hele nedbørfeltet til Litj-Hena inngår i området til Riast/Hylling reinbeitedistrikt.

Langs østsiden av elva går det en skogsbilveg opp forbi planlagt inntak. Området ved planlagt kraftstasjon er preget av fragmentert vegetasjon av gran, gråor, bjørk, sølvvier og lappvier. Videre oppover langs elva skifter skogen raskt over til blåbærgranskog med innslag av bærlyngskog. På ca. kote 500 er det høgstaude-granskog på vestsiden av elva. Fra kote 510 og videre oppover mot inntaket er det en del innslag av fattigmyr.

Eksisterende inngrep i vassdraget

Nedre del av Litjhendalen er påvirket av veger og kraftlinjer. Det går en traktorveg opp til kote 575, denne krysser elva på kote 420. Kraftlinjer krysser vassdraget mellom kote 290 og 320.

Teknisk plan

I søknaden er det lagt frem planer og beskrivelse av disse for inntak på kote 575. Primært ønsker søker nå inntak på kote 550. det foreligger ingen detaljert beskrivelse av dette slik at omtalen nedenfor kan avvike noe fra resultatet dersom det gis konsesjon.

Inntak

Det var opprinnelig planlagt etablert en tømmerkistedam/betongdam over elveløpet ved kote 575. Dammen blir ca. 4 m høy og 20 m lang og utstyrt med tapperør for slipp av minstevannføring. Alternativt arrangement for slipp av minstevannføring er å lage en utsparing av damkrona. Overløp vil gå over damkrona. Det er planlagt etablert et enkelt overflateinntak med en enkel inntakonstruksjon i betong. Inntaksarrangementet vil bli lagt på østsiden av elva under bakkenivå med stengeventil og varegrind. Elveløpet oppstrøms inntaket må ryddes for stein og løsmasser. Inntaksdammen vil bli arrondert med stedlig masse for å vises minst mulig i terrenget. Dammen får et volum på 400 m³, mens neddemmet areal blir på mellom 200 og 300 m².

I søkers kommentar til høringsuttalelsene er dette alternativet trukket, og det er fremmet forslag om å etablere inntaket på kote 550 i stedet.

Rørgate

Rørgaten blir ifølge søknaden 2750 m lang og er planlagt gravet ned hele strekningen. Rørtraseen vil i hovedsak følge opparbeidet veg/sti fra inntaket ned til kote 420. Herfra vil rørgaten fremføres gjennom utmark/beite/skog. Det er planlagt benyttet glassfiberarmert tilløpsrør med en diameter på 1100 mm. Søker opplyser at det i en ev. detaljprosjekteringsfase vil vurderes om duktile rør skal benyttes. Disponibel bredde på rørtraseen i anleggsperioden skal ifølge søker ikke overstige 15 m.

Kraftstasjon

Kraftstasjonen er planlagt på kote 298, ca. 300 m ovenfor utløpet i Nea. En kort utløpskanal fra kraftstasjonen vil munne ut i elva på østsiden. Ifølge søknaden vil bygget få en grunnflate på 100 m² og en mønehøyde på ca. 6 m. Kraftstasjonsområdet vil til sammen bli på ca. 1000 m².

Det er planlagt montert to peltonturbiner med en samlet installert effekt på 4790 kW, samt et hjelpeaggregat på 90 kW som skal sikre jevn og stabil temperatur i kraftstasjonen og sirkulasjon i rørgata på dager med lite tilsig og lave utetemperaturer.

Søker har fremlagt et forprosjekt for utforming kraftstasjonsbygget. Støydempende tiltak er beskrevet, og i notatet er det forutsatt benyttet robuste, tradisjonsrike materialer.

Elektriske anlegg

Kraftverket er planlagt etablert med en generatorspenning på 690 kV. Transformatoren blir plassert i et separat låsbart rom i kraftstasjonsbygget, og får en ytelse på 5,4 MVA og en omsetning på 0,69/24 kV.

Søknaden opplyser at det er en 22 kV kraftlinje som krysser røtraseen like bak planlagt kraftverk. Konesjonær er Tydal Kommunale Everk.

Alternativt ønsker utbygger å tilknytte Litj-Hena kraftverk til Trondheim Energis 132 kV linje på Gresslifossen på andre siden av Nea 500 m oppstrøms planlagt kraftstasjon.

Veier

Til inntaket er det planlagt å forlenge eksisterende skogsbilveg med vei 400 meter. Det må bygges en 130 meter lang vei fra eksisterende skogsbilvei til kraftstasjonen.

Massetak og deponi

Søknaden opplyser at det ikke vil bli behov for verken massetak eller deponi i forbindelse med tiltaket.

Hydrologisk grunnlag

Kraftverket utnytter et nedbørfelt på 22,4 km² ved inntaket og middelvannføringen er beregnet til 1,06 m³/s. Avrenningen varierer fra år til år med flommer hele året. Laveste vannføring opptrer om vinteren. 5-persentil sommer- og vintervannføring er beregnet til henholdsvis 0,277 m³/s og 0,061 m³/s. Alminnelig lavvannføring for vassdraget ved inntaket er beregnet til 0,045 m³/s. Maksimal slukeevne i kraftverket er planlagt til 2,12 m³/s og minste slukeevne 0,005 m³/s. Det er foreslått å slippe en minstevannføring på 0,045 m³/s i perioden 01.05. til 30.09. Det er ikke fremmet forslag om slipp av minstevannføring i vinterperioden. Ifølge søknaden vil dette medføre at 64,3 % av tilgjengelig vannmengde benyttes til kraftproduksjon.

Produksjon og kostnader

Søker har beregnet gjennomsnittlig kraftproduksjon i Litj-Hena kraftverk til ca. 13 GWh fordelt på 1,7 GWh vinterproduksjon og 11,3 GWh sommerproduksjon. Byggekostnadene er estimert til 30 mill. kr. Dette gir en utbyggingspris på 2,3 kr/kWh. Inntak på kote 550 vil gi en produksjon på ca. 11,9 GWh/år.

NVE har kontrollert de fremlagte beregningene over produksjon og kostnader. Vi har ikke fått vesentlige avvik i forhold til søkers beregninger. Det vil likevel være søkers ansvar å vurdere den bedriftsøkonomiske lønnsomheten i prosjektet.

Arealbruk og eiendomsforhold

En gjennomføring av prosjektet vil legge både midlertidig og permanent beslag på areal.

	Midlertidig arealbehov (da)	Permanent arealbehov (da)	
Inntaksområde	6	1,5	Utmark
Tilløpsrør	7	0	Utmark
Kraftstasjonsområde	3	1	Utmark

Opplysningsvesenets Fond eier fallrettene som inngår i prosjektet, og skal stå for bygging og drift av kraftverket gjennom selskapet Litj-Hena Kraftverk. Tiltaket berører G.nr./B.nr. 165/3, 165/7 og 167/35, alle eiet av Opplysningsvesenets Fond.

Søknaden peker på at Litj-Hena Kraftverk (SUS) har ervervet disposisjonsrett for den grunn som er nødvendig for å gjennomføre tiltaket i samsvar med søknaden.

Forholdet til offentlige planer

Kommuneplan

Området rundt Litj-Hena er avsatt som LNF-område i gjeldende kommuneplan for Tydal. Det må derfor søkes kommunen om disposisjon fra kommuneplanen for gjennomføring av tiltaket.

Samlet plan (SP)

Prosjektet er ikke behandlet i Samlet plan for vassdrag.

Verneplan for vassdrag

Litj-Hena er ikke innlemmet i noen verneplan for vassdrag.

Inngrepsfrie områder (INON)

Prosjektet vil redusere INON områder. Sone 2 (1-3 km fra større inngrep) vil reduseres med 0,95 km² og sone 1 (3-5 km fra større inngrep) vil reduseres med 0,50 km². I tillegg vil ca. 0,35 km² villmarksprega områder (> 5 km fra tekniske inngrep) gå tapt ved en gjennomføring av det omsøkte tiltaket.

Ved plassering av inntak på kote 550 vil tap av INON områder bli noe mindre enn i opprinnelig alternativ med etablering av inntak på kote 575.

Andre verneområder

Fylkesmannen har foreslått vern av området rundt Litj-Hena, men det er ikke igangsatt noen formell verneprosess, og NVE finner derfor ikke grunnlag for å utsette behandlingen, jf. vannressursloven § 22.

Eventuelle fylkesvise eller kommunale planer for småkraftverk

Litj-Hena er vurdert MIKRAST-prosjektet (miljøvennlige kraftverk i Sør-Trøndelag) i regi av Fylkesmannen i Sør-Trøndelag. En utbygging blir i denne kartleggingen vurdert til komme i liten konflikt med naturverdier ved inntak lavere enn kote 540. Ved inntak høyere enn dette anses konfliktnivået som høyt.

Høring og distriktsbehandling

Søknaden er behandlet etter reglene i kapittel 3 i vannressursloven. Den er kunngjort og lagt ut til offentlig ettersyn. I tillegg har søknaden vært sendt lokale myndigheter og interesseorganisasjoner, samt berørte parter for uttalelse. NVE var på befaring i området den 21.8.2008 sammen med

representanter for søkeren, kommunen, Fylkesmannen, reinbeitedistriktet, reindriftsforvaltningen og naboer. Høringsuttalelsene har vært forelagt søkeren for kommentar.

Tydal kommune ber om at vedtak om konsesjon utsettes til vedtak om vern er avklart. Dersom tiltaksområdet ikke blir vernet, ber Tydal kommune om at utbyggingsalternativet med inntaksdam ved kote 550 velges for utbygging av kraftverk i nedre del av Litlhena.

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag mener at en avgjørelse med tanke på utbygging av Litj-Hena bør utsettes inntil spørsmålet om vern er avklart. Dersom det ikke blir vedtatt et formelt vern, er Fylkesmannen likevel av den oppfatning at området representerer så store miljøverdier at den omsøkte utbyggingen av Litj-Hena ikke bør gjennomføres med et inntak ovenfor kote 420.

Sør-Trøndelag fylkeskommune anbefaler NVE å følge anbefalingene gitt i MIKRAST om å legge inntaket ned til kote 540 eller lavere.

Sametinget kan ikke se at det er fare for at tiltaket kommer i konflikt med automatisk fredete samiske kulturminner. Sametinget har derfor ingen spesielle merknader til planforslaget.

Reindriftsforvaltningen i Sør-Trøndelag/Hedmark peker på at det er grunnleggende mangler ved søknaden med hensyn på reindriftsinteressene i området. Med bakgrunn i søknaden og den foreliggende konsekvensvurderingen stiller Reindriftsforvaltningen seg meget negativ til tiltaket

Riast/Hylling reinbeitedistrikt uttaler at utbyggingsområdet må sees i sammenheng med områder som representerer særverdi-områder for reindriften, i og med at det ligger nært opp til kalvingslandet for distriktet. Reinbeitedistriktet vurderer konsekvensene av dette prosjektet til å være negativt for reindriften og ber om at det ikke gis konsesjon for de alternativer som er omsøkt.

Kari og Odd Arne Gullbrekken er bruksberettigede og havningsrettinnehavere langs vestre side av elva Litj-Hena og eier en setervoll som ligger like ved planlagt inntaksområdet. Gullbrekken har ingen motforestillinger for utbyggingen av Litj-Hena dersom inntaksdammen kommer nedenfor kulpen i elva på kote 555-560. Denne kulpen benyttes som badeplass og til uttak av vann til setra.

Tiltakets virkninger - Fordeler og skader/ulemper

Nedenfor har vi gitt en oversikt over hva NVE anser som de viktigste fordelene og skadene/ulempene ved den planlagte utbyggingen:

Fordeler

- Prosjektet vil i følge tall fra søker gi inntil ca. 11,9 GWh i ny årlig fornybar energiproduksjon.
- Tiltaket kan gi noen få arbeidsplasser i anleggsperioden.

Ulemper

- En utbygging vil medføre redusert vannføring i Litj-Hena.
- Tiltaket vil påvirke en bekkekløft med lokal verdi (C).
- Gjennomføring av prosjektet vil kunne gi forstyrrelser for reindriften i anleggsperioden.
- Tiltaket vil føre til en reduksjon av INON-områder.

NVEs vurdering

Hydrologiske virkninger av utbyggingen

Kraftverket er planlagt med en slukeevne tilsvarende 200 % av middelvannføringen og foreslått minstevannføring er på 45 l/s i sommersesongen. Restfeltet er på 3,57 km², og vil sammen med minstevannføringen gi en restvannføring rett oppstrøms kraftstasjonen på 1,15 m³/s i et middels år. Ifølge søknaden vil det være overløp over dammen 46 dager i et middels vått år. I 136 dager vil vannføringen være under summen av minste slukeevne og minstevannføring og derfor for liten til at det kan produseres kraft, slik at kraftstasjonen må stoppe og hele tilsiget slippes forbi inntaket.

NVE mener at den omsøkte maksimale slukeevnen vil frata vassdraget en del av dets naturlige vannføringsdynamikk. Ved en ev. konsesjon anser vi tilstrekkelig sesongbasert minstevannføring som et viktig avbøtende tiltak for å ivareta naturlige hydrologiske prosesser.

Biologisk mangfold

I rapport for biologisk mangfold er elvekanten fulgt fra om lag kote 290 til samløpet mellom Litj-Hena og en sideelv på kote 585. Ved kote 290 er det en bro som krysser elva. Her er det noe dyrka mark, og det er en del fyllstein langs kanten av elva. Det er også noe innslag av gran. Videre oppover langs elva skifter skogen til blåbærgranskog med innlag av bærlyngskog. Rundt kote 425 finnes en tydelig sprutsone i et skyggefullt område, og på ca. kote 475 finnes en større bekkekløft der elva svinger først mot øst og deretter mot nord. Verdien på denne er satt til lokal verdi (C). Ved kote 500 er det et område med høgstaude-granskog på vestsiden av elva. Dette er kategorisert som en hensynskrevende vegetasjonstype. Fra kote 510 og oppover er det i rapporten vedlagt søknaden registrert innslag av fattigmyr, med noen rikere partier jo lenger opp man kommer. På vestsiden av elva er det en forekomst av høgstaude-granskog som ikke påvirkes av tiltaket.

Det er ifølge søknaden ikke registrert rødlistede karplanter eller kryptogamer langs elva. Rapporten vedlagt søknaden opplyser at det på relativt store strekk av det midtre partiet ikke var mulig å ta seg fram langs elva. Bekkekløfta er i stor grad utilgjengelig, og ble dermed ikke gransket i forbindelse med utarbeidelse av rapporten. Enkelte rødlistede pattedyr opptrer på streif i nærområdet rundt Litj-Hena: jerv, gaupe, kongeørn, hønehauk og jaktfalk. Ifølge rapport om biologisk mangfold er det ikke registrert noen rødlistede arter innen planområdet som kan relateres direkte til vannstrengen eller andre områder som blir direkte påvirket av tiltaket.

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag peker i sin uttalelse på at det i etterkant av søknaden ble gjennomført en naturfaglig registrering av skog for Opplysningsvesenets fonds eiendommer i Tydal kommune, inkludert Litj-Hena. I denne rapporten beskrives området som sammenhengende eldre og stedvis svært gammel skog, med gran- og furutrær over 200 - 250 år. De eldste grantrærne er aldersbestemt opp til 360 år, og det finnes partier med svært gammel urskogpreget furuskog. Området som helhet karakteriseres som en gjenværende forekomst av gammel skog med preg av urskog eller skog med overveiende naturlig dynamikk, og er regnet som en prioritert skogtype for vern i mellomboreal og nordboreal vegetasjonssone. Det konkluderes med at området helt klart er lokalt verneverdig, til dels også regionalt. Hva angår Litj-Hena, omfatter det aktuelle verneområdet en strekning fra Moavollen og langs elveløpet ned til ca. kote 420.

MIKRAST-prosjektet har kategorisert Litj-Hena som et blått prosjekt. Blå prosjekter ligger i grenseland for hva som kan sies å være bærekraftig i forhold til miljøvirkninger, eller det bør foretas nærmere avklaringer, vurderes et snillere alternativ etc. MIKRAST konkluderer med at det vil være små konflikter for utbygging av Litj-Hena så lenge inntaket legges lavere enn kote 540.

Ifølge kartlegging gjort av Prevista AS for registrering og vurdering av verneverdier for utvidet skogvern, inngår deler av Litjhendalen i et område som kan karakteriseres som en større gjenværende forekomst av gammel skog med preg av urskog eller skog med overveiende naturlig dynamikk. Bekkekløfta i Litj-Hena er avgrenset som et kjerneområde med naturtype bekkekløft og bergvegg med lokal verdi (C). Elva er beskrevet å bidra til et stabilt fuktig lokalklima.

Det er påvist duftskinn, svartonekjuke og gubbeskjegg innen tiltaksområdet, som i henhold til den nasjonale rødlista av 2010 er plassert i kategori nær truet (NT). Ifølge Artsdatabanken finnes duftskinn i gammel granskog, og hovedhabitatet er fastmarkskogmark. Gubbeskjegg og svartonekjuke har også fastmarkskogmark som hovedhabitat. Viktigste påvirkningsfaktorer for duftskinn, gubbeskjegg og svartonekjuke er landbruk og skogbruk/avvirkning. Prevista-rapporten anbefaler videre at Litj-Hena innlemmes i verneforslaget. Fylkesmannen har også anbefalt vern av det avgrensede området rundt Litj-Hena og mener at et kraftverk i Litj-Hena ikke er forenelig med et ev. vern. Dersom vernevedtaket ikke gjennomføres, er Fylkesmannen likevel av den oppfatning at området representerer så store miljøverdier at tiltaket ikke bør gjennomføres med inntak ovenfor kote 420.

Fylkesmannen har i høringsrunden gjort søker oppmerksom på at tiltaket er langt mindre konfliktfylt dersom inntaket plasseres nedenfor kote 420. Dette ble også tatt opp av NVE på sluttbefaringen. NVE deler Fylkesmannens vurdering i at området rundt Litj-Hena har viktige miljøverdier. Vi mener likevel at slipp av en tilstrekkelig sesongbasert minstevannføring vil bidra til å ivareta Litj-Hena som ferskvannsbiotop og opprettholde noe av det fuktige lokalklimaet som er beskrevet i Fylkesmannens uttalelse med henvisning til rapporten av Prevista AS. Vi har også merket oss at MIKRAST-prosjektet konkluderer med at tiltaket har små konflikter med hensyn på miljøverdier, såfremt inntaket etableres nedenfor kote 540. Det er ikke påvist rødlistede arter som er knyttet til elva, og bekkekløfta er antatt å ha lokal verdi. Ut fra foreliggende informasjon er det den gamle skogen i området som representerer de største biologiske verdiene. Det er i de senere år bygget en skogsbilveg som går forbi inntaket. Etter vår vurdering innebærer denne vegen et betydelig inngrep som reduserer verneverdien av området på østsiden av elva. Ved en ev. konsesjon kan det settes vilkår om utførelse av anleggsarbeidet på en slik måte at den gamle skogen skånes i størst mulig grad.

Fisk

Søknaden opplyser at det er vandringshinder for ørret i Nea om lag 200 m opp i Litj-Hena. Kraftstasjonen er planlagt plassert ved dette vandringshinderet. De viktigste gyte- og oppvekstområdene på berørt elvestrekning vil derfor ifølge søker være sikret. Videre opplyses det at det er lite fisk i Litj-Hena mellom dette vandringshinderet og Moavollen som ligger oppstrøms planlagt inntak.

Fylkesmannen uttaler at fiskeinteressene er så godt som fraværende i vassdraget. Kari og Odd Gullbrekken hevder i sin uttalelse at betydningen av fiske i Litj-Hena er undervurdert i søknaden. De mener det er rikelig med fisk fra fossen ved kote 575 til ca. kote 540.

Søker har i sin kommentar til høringsuttalelsene fremmet søknad om ny inntaksplassering på kote 550 i Litj-Hena. NVE har merket seg dette. Vi har også merket oss Fylkesmannens henvisning til MIKRAST-prosjektet og Gullbrekkens uttalelse hvor konsekvensene anses som akseptable med en plassering av inntaket på kote 540. NVE legger til grunn at med inntak på kote 550 og slipp av minstevannføring, vil tiltaket ha små konsekvenser for fisk.

Naturmangfoldloven

Naturmangfoldloven trådte i kraft den 1. juli 2009. Loven fastsetter forvaltningsmål for arter, naturtyper og økosystemer, og lovfester en rekke miljørettslige prinsipper, blant annet "føre-var" prinsippet og prinsippet om økosystemforvaltning og samlet belastning. Naturmangfoldloven legger føringer for myndigheter der det gis tillatelse til anlegg som vil kunne få betydning for naturmangfoldet. I NVEs vurdering av søknaden om bygging av Grøna kraftverk legger vi til grunn bestemmelsene i naturmangfoldloven §§ 4-5 og §§ 8-12.

§ 4 inneholder både et kvantitativt og kvalitativt element ved at antallet naturtyper og økosystemer skal opprettholdes og at artsmangfold, prosesser og produktivitet skal ivaretas så langt det anses som rimelig. I dette tilfellet er den største endringen ved det planlagte tiltaket at det blir redusert vannføring på berørt elvestrekning. NVEs vurdering er at truede og/eller sårbare vegetasjonstyper eller områder som er kartlagt som utvalgte naturtyper med regional (B) eller nasjonal (A) verdi bør vektlegges sterkere enn trivielle vegetasjonstyper og naturtyper. I influensområdet til det planlagte kraftverket er det registrert en bekkekløft med verdi lokal verdi – C. I følge OEDs retningslinjer er bekkekløft en naturtype Norge kan sies å ha et internasjonalt ansvar for. I en ev. konsesjon til utbygging av Litj-Hena vurderer NVE det slik at målene i naturmangfoldloven § 4 til en viss grad kan ivaretas til, ved at det slippes en tilstrekkelig sesongbasert minstevannføring dersom det da blir gitt konsesjon. En slik minstevannføring vil i noen grad ivareta hensynet til bekkekløfta og artsmangfoldet som er knyttet til elvestrengen.

Det er et mål at artene og deres genetiske mangfold ivaretas på lang sikt og at artene forekommer i levedyktige bestander i sine naturlige utbredelsesområder, jf. Naturmangfoldloven § 5. første ledd. Det er NVEs vurdering at rødlistede arter skal tillegges særlig vekt. Det er ikke påvist rødlistede arter som er tilknyttet vannstrengen. Det er funnet duftskinn (NT) innen planområdet. Denne lavarten er knyttet til gammel granskog og har fastmarkskogmark som hovedhabitat. NVE mener at tiltaket vil ha begrenset effekt for rødlistede arter dersom fremføring av rørgaten i størst mulig grad skåner den gamle skogen ved en ev. konsesjon.

Det følger av § 8 første ledd i naturmangfoldloven at offentlige beslutninger som berører naturmangfoldet så langt det er rimelig skal bygge på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, naturtypers utbredelse og økologiske tilstand samt effekten av påvirkninger. Kravet til kunnskapsgrunnlaget skal stå i et rimelig forhold til sakens karakter og risiko for skade på naturmangfoldet. Naturmangfoldloven § 8 er en konkretisering av, og supplement til, forvaltningslovens alminnelige krav om at en sak skal være så godt opplyst som mulig før vedtak treffes. NVE anser det foreliggende kunnskapsgrunnlaget som er fremskaffet i denne saken, herunder om status og utvikling og tiltakets konsekvenser for naturmangfold, å være i samsvar med de krav som følger av naturmangfoldloven § 8.

Føre-var prinsippet i naturmangfoldloven § 9 er vurdert, men får mindre virkning ettersom det etter NVEs vurdering er tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag i saken.

Naturmangfoldloven § 10 fastsetter prinsippet om økosystemtilnærming og samlet belastning. Dette innebærer at man må ha kunnskap også om andre tiltak og påvirkninger på økosystemet slik at en kan identifisere den samlede belastningen, jf. også formuleringen i § 8 om "effekten av påvirkninger". I vurderingen av samlet belastning skal det både tas hensyn til allerede eksisterende inngrep og forventede fremtidige inngrep. Det er gitt konsesjon til Hynna kraftverk, som også er et sidevassdrag til Nea. NVE har i eget vedtak av i dag gitt tillatelse til bygging av Grøna kraftverk. I tillegg ligger ytterligere fire sideelver til Nea ovenfor Selbusjøen til behandling i NVE. Med konsesjon til Litj-Hena

kraftverk og Grøna kraftverk, vil samlet belastning få økt relevans ved behandling av prosjekter i sidevassdrag til Nea.

Tydal kommune er sterkt preget av vannkraftutbygging. Et nabovassdrag til Litj-Hena, Hena, ble vernet ved suppleringsplanen i 2005. Vernegrnlaget er knyttet til urørthet, landskapsverdier og naturmangfold, og det pekes på at Hena er et restfelt i et ellers sterkt vannkraftutbygget område. Det faktum at Hena er vernet, sikrer at ett vassdrag med stor verdi ivaretas i noen grad i Litj-Henas nærområde.

Samlet belastning skal etter vår vurdering vies særlig oppmerksomhet i vurderingen av dette tiltaket, i og med at tiltaket ligger i en kommune hvor mange vassdrag allerede er bygget ut. Det er allerede bygget en skogsbilveg som går forbi planlagt inntak, og denne representerer et stort teknisk inngrep. Videre har søker foreslått å flytte inntaket ned til kote 550. Dette anser vi som svært viktig for å begrense tap av INON-områder i øvre del av nedbørfeltet. En tilstrekkelig minstevannføring vil kunne ivareta noe av økologien i vassdraget. Hvor mye vann som er nødvendig for å opprettholde økosystemet tilknyttet elva, er usikkert. Konesjon kan derfor etter vår vurdering kun gis dersom det fastsettes en tilstrekkelig minstevannføring som minimerer risiko for skade på naturmangfoldet.

I medhold av naturmangfoldloven § 11, forutsetter NVE at tiltaket, ved en ev. konsesjon, utføres på en slik måte at skade på naturmangfoldet hindres eller begrenses i størst mulig grad. Eventuell skade på naturmangfoldet, skal i medhold av naturmangfoldloven § 12 begrenses gjennom valg av driftsmetoder, teknikk og lokalisering. For bygging av Litj-Hena kraftverk, vurderer NVE det slik at dette er forhold som kan ivaretas gjennom fastsettelse av vilkår og godkjenning av detaljplanene.

Landskap

Landskapet har slake, avrundede former, og nedbørfeltet er tilnærmet uten tjern og innsjøer. Litj-Hena er lite synlig fra omkringliggende område. Enkelte steder graver elva seg ned og danner bekkeløfter/canyons med flere mindre fossefall. Ifølge søknaden vil en ev. redusert vannføring i elva vil ha liten virkning for landskapet.

Nedre del av tiltaksområdet er preget av infrastruktur, da både veg og kraftlinjer krysser elva. Videre går det allerede en skogsbilveg opp forbi det planlagte inntaket. Fremføringen av nedgravd rørgate med en lengde på inntil 2750 m, vil ifølge søknaden legge beslag på en bredde opp mot 15 m i anleggsperioden og vil gi store midlertidige terrenginngrep.

NVE anser virkningene for landskapet som små på sikt. Elva er lite synlig i landskapet, men etter NVEs vurdering utgjør elva et lokalt viktig landskapselement. Området rundt Litj-Hena er av Fylkesmannen foreslått innlemmet i verneforslag for skog i Tydal. NVE mener ulemper for landskapet ved en ev. konsesjon kan avbøtes gjennom fastsettelse av tilstrekkelig minstevannføring og god oppfølging av de tekniske inngrepene i detaljplan- og byggefasen. NVE vil understreke betydningen av at søker foretar en grundig detaljplanlegging for å gjøre inngrepene så små som mulig.

Brukerinteresser

Nedbørfeltet til Litj-Hena nyttes til utmarksbeite. Ifølge søknaden vil ikke tiltaket ha noen konsekvenser for landbruk eller stølsdrift i området.

Videre pekes det i søknaden på at Litjhendalen benyttes til friluftslivsformål av folk i lokalmiljøet. Det er mye vilt i området, bl.a. mye elg som det blir drevet jakt på. Søker hevder i søknaden at det ikke er kjente badeplasser i influensområdet.

Kari og Odd Gullbrekken har i høringsrunden bedt om at inntaksdammen flyttes 200-300 m nedstrøms omsøkt inntaksområde, ettersom det ved kote 550 er en kulp som nyttes til bading sommerstid i forbindelse med stølsdrift og gårdsturisme. Kulpen benyttes også til uttak av drikkevann hele året. Søker har tatt dette til etterretning, og har fremmet et alternativ med inntaksplassering på kote 550.

Reindrift

Reindriftingsinteressene i området er dårlig belyst i søknaden. Dette har både reindriftingsforvaltningen og Riast/Hylling reinbeitedistrikt kommentert i høringsrunden. Riast/Hylling reinbeitedistrikt bemerker at Litj-Hendalen må sees i sammenheng med områder som representerer særverdier for reindriften, da det ligger nært opp til kalvingslandet i distriktet. Utbyggingsområdet brukes bl.a. av deler av simleflokken etter at fostringsflokkene samler seg etter kalving og søker det første grønnbeitet om våren. Reinbeitedistriktet uttaler at tiltaket vil ha i overkant av middels negativ konsekvens for reindriften og er i sin uttalelse svært negative til arealinngrep i området oppstrøms brua som krysser Litj-Hena ved kote 420. Videre er de svært negative til at det som del av gjennomføring av tiltaket er tenkt etablert/oppgradert veg til inntaket. Veggen vil øke tilgjengeligheten til områdene innover i Litj-Hendalen.

Reinbeitedistriktet har i sin uttalelse pekt på at etablering/oppgradering av skogsbilvegen vil kunne føre til økt konfliktnivå knyttet til rein på innmark i Græslå. Etter det NVE kjenner til, er dette forhold som er avklart mellom reinbeitedistriktet og tiltakshaver. I tillegg vil dette være et element som NVE, ved en ev. konsesjon, kan ta hensyn til gjennom fastsettelse av vilkår og godkjenning og oppfølging av detaljplaner.

I søkers kommentar til høringsuttalelsene er det fremmet et alternativ med inntak på kote 550. NVE anser dette alternativet som gunstigere for reindriften, da inntaket vil bli etablert i noe større avstand til kalvingslandet. Det går allerede en skogsbilveg forbi planlagt inntak, og det er en bom ved avkjørselen til denne for å hindre uønsket trafikk inn i området.

NVE har merket seg Riast/Hylling reinbeitedistrikt sin uttalelse som vurderer tiltaket til potensielt å ha i overkant av middels negativ konsekvens for reindriften pga. forstyrrelser i nærhet til kalvingsland og i vårbeite. Ved en ev. konsesjon kan NVE pålegge vilkår om at anleggsperioden skal foregå i perioder da det er minst mulig risiko for forstyrrelse av rein på beite. NVE anser ikke tiltaket til å ha noen betydelige virkninger for reindriften etter at anleggsperioden er over. Vei til inntaket vil kun være en kort avstikker fra eksisterende veg, og vil ikke medføre økt ferdsel i området.

Reinbeitedistriktet har i sin uttalelse pekt på at etablering/oppgradering av skogsbilvegen vil kunne føre til økt konfliktnivå knyttet til rein på innmark i Græslå. Etter det NVE kjenner til, er dette forhold som er avklart mellom reinbeitedistriktet og tiltakshaver. I tillegg vil dette være et element som NVE, ved en ev. konsesjon, kan ta hensyn til gjennom fastsettelse av vilkår og godkjenning og oppfølging av detaljplaner.

Samfunnsmessige virkninger

Søknaden peker på at Opplysningsvesenets fond gjennom bygging av Litj-Hena kraftverk vil få styrket inntektsgrunnlaget på eiendommen, samt få tilført arbeidsplasser i byggeperioden og ved drift av anlegget. Ingen av høringspartene har uttalt seg positivt til prosjektet slik det er omsøkt.

NVE har merket seg disse elementene. Vi har også merket oss at tiltaket vil gi inntil 11,9 GWh ny fornybar energiproduksjon pr. år. Det vil være de øvrige ulempene omtalt foran som må veies opp mot de fordeler som her er omtalt.

Oppsummering

En utbygging etter det nye hovedalternativet med inntak på kote 550, vil gi om lag 11,9 GWh/år i ny fornybar energiproduksjon. Dette er en produksjon som er vanlig for småkraftverk. Selv om dette isolert sett ikke er et vesentlig bidrag til fornybar energiproduksjon, så utgjør småkraftverk samlet sett en stor andel av ny tilgang de senere år. I 2010 klarerte NVE om lag 0,9 TWh ny energi fra småkraftverk. De aller fleste prosjektene vil ha enkelte negative konsekvenser for en eller flere allmenne interesser. NVE mener at så lenge disse interessene ikke er av svært stor verdi eller dersom de kan avbøtes i tilstrekkelig grad gjennom vilkår, så kan det gis konsesjon til tiltaket. De konsesjonsgitte tiltakene vil være et bidrag i den politiske satsingen på småkraftverk, og satsingen på fornybar energi.

Litj-Hena kraftverk vil ifølge rapport om biologisk mangfold ha liten konsekvens for fagtemaet. Det er ikke registrert rødlistede arter som er tilknyttet elvestrengen. Litjhendalen er kartlagt i forbindelse med registrering og vurdering av verneverdier for utvidet skogvern. Det går en skogsbilveg opp forbi planlagt inntak, og ytterligere tekniske inngrep må ved en ev. konsesjon utføres på en så skånsom måte som mulig. Tiltaket vil kunne medføre noe negative konsekvens for reindriften. Etter NVEs vurdering kan reindriftsinteressene ivaretas i tilstrekkelig grad gjennom fastsettelse av vilkår og gjennom privatrettslig avtale.

Med krav til slipp av minstevannføring som ivaretar elvas verdier for ulike allmenne interesser samt krav til utforming av anlegget, mener NVE at de negative virkningene for allmenne interesser er begrenset. Vurderingen er basert på at inntaket legges på kote 550 i samsvar med det som nå er søkers hovedalternativ.

NVEs konklusjon

Etter en helhetsvurdering av planene og de foreliggende uttalelsene mener NVE at fordelene av det omsøkte tiltaket er større enn skader og ulemper for allmenne og private interesser slik at kravet i vannressursloven § 25 er oppfylt. NVE gir Litj-Hena Kraftverk (SUS) tillatelse etter vannressursloven § 8 til bygging av Litj-Hena kraftverk med inntak på kote 550. Tillatelsen gis på nærmere fastsatte vilkår.

Dette vedtaket gjelder kun tillatelse etter vannressursloven.

Forholdet til energiloven

I søknaden er det ikke avklart endelig løsning for tilknytning av Litj-Hena Kraftverk (SUS) kraftverk til ovenforliggende nett. Linjetilknytningen kan foregå via jordkabel eller luftlinje. Normalt kan en kortere 22 kV linje bygges i medhold av netteiers områdekonsesjon. Innenfor sin områdekonsesjon skal områdekonsesjonær fremlegge planer for ny nettilknytning og ev. forsterkning for kommune, fylkeskommune, Fylkesmann og andre berørte for uttalelse. Ved uenighet om løsninger kan områdekonsesjonær legge saken frem for NVE som da vil behandle saken som en anleggskonsesjon.

Virkningene av linjetilknytningen inngår i NVEs helhetsvurdering av planene, og er ikke avgjørende for konsesjonsvedtaket for Litj-Hena Kraftverk. Dersom Litj-Hena Kraftverk (SUS) ønsker egen anleggskonsesjon, må det sendes inn søknad om dette når eksakt størrelse på elektriske installasjoner er klart. NVE kan da meddele egen anleggskonsesjon for kraftverket.

Trondheim Energi har som netteier og områdekonsesjonær kommentert linjetilknytningen og påpekt at Litj-Hena Kraftverk (SUS) må betale anleggsbidrag for nødvendig opprustning av nettet i området basert på sin innmatede effekt.

NVE har ikke gjort en grundig vurdering av kapasiteten i nettet, og tiltakshaver er selv ansvarlig for at avtale om nettilknytning er på plass før byggestart. NVE vil ikke behandle detaljplaner før tiltakshaver har dokumentert at det er tilgjengelig kapasitet og at kostnadsfordelingen er avklart. Slik dokumentasjon må foreligge samtidig med innsending av detaljplaner for godkjenning, jf. konsesjonsvilkårenes post 4.

Merknader til konsesjonsvilkårene etter vannressursloven

Post 1: Vannslipp

Følgende data for vannføring og slukeevne er hentet fra konsesjonsøknaden og lagt til grunn for NVEs konsesjon og fastsettelse av minstevannføring:

Middelvannføring	m ³ /s	1,06
Alminnelig lavvannføring	m ³ /s	0,045
5-persentil sommer	m ³ /s	0,277
5-persentil vinter	m ³ /s	0,061
Største slukeevne	m ³ /s	2,12
Største slukeevne i % av middelvannføring	%	200
Minste slukeevne	l/s	5

Kraftverket er omsøkt med slipp av minstevannføring på 45 l/s i tiden 1.5-30.9. Dette vil gi en årlig produksjon på ca. 13 GWh i et middels år, mens med det nye alternativet blir produksjonen ca. 11,9 GWh.

Ifølge miljørapport og høringsinstanser er det ikke registrert rødlistede arter som er avhengig av stor vannføring eller fuktighet fra elva. Tiltaket er ventet å gi liten negativ konsekvens for biologisk mangfold.

Fylkesmannen har i sin uttalelse pekt på at en minstevannføring på 450 l/s i sommersesongen, som Fylkesmannen oppfatter som omsøkt, vil ivareta Litj-Hena som ferskvannsbioptop. NVE er enig i søkers vurdering i at dette må være en misforståelse, ettersom søkers forslag er 45 l/s i perioden 1.5-30.9. Det er NVEs vurdering at dette ikke er nok til å ivareta økologien i vassdraget i tilstrekkelig grad.

Vinteren er ofte en kritisk periode for faunaen i og ved vassdrag. Bunnfaunaen i rennende vann er i stor grad basert på plantemateriale som kommer fra land. Høsten er en tid med tilførsel av organisk plantemateriale til vassdraget. Biomassen og aktiviteten i elva er derfor også høy om vinteren. Høy metabolisme ved lave temperaturer er en tilpasning for å utnytte perioder med stor tilførsel av organisk materiale om høsten, og nedbrytningen av dette gjennom vinteren. For eksempel er 23 av 25 norske steinfluearter hovedsakelig planterestetere, og om lag 85 % av disse har en ettårig livssyklus med vekst i vinterhalvåret. NVE er derfor av den oppfatning at det bør slippes minstevannføring som ivaretar noe av økologien i vassdraget. Slipp av minstevannføring om vinteren vil bidra til at det opprettholdes en viss biologisk aktivitet i elva vinterstid, slik at økosystemet i bekkekløfta, og langs

elvestrengen for øvrig, i noen grad ivaretas. Samtidig er sommersesongen vekstsesong for mange øvrige arter og også den perioden av året som elva har størst landskapsmessig verdi. NVE mener derfor at det av den grunn må være en sesongbasert minstevannføring som gjenspeiler de naturlige lavvannføringene.

Ut fra dette fastsetter NVE en minstevannføring på 250 l/s i tiden 1.5-30.9 og 60 l/s resten av året. I forhold til søknaden vil dette gi en redusert produksjon på ca. 2 GWh/år, basert på oppgitt energiekvivalent for opprinnelig hovedalternativ og nedskalert i forhold til redusert fallhøyde. Samlet produksjon vil da bli på 9,9 GWh/år. Etter vårt syn er ikke denne reduksjonen avgjørende for økonomien i prosjektet.

Det skal etableres en måleanordning for registrering av minstevannføring. Den tekniske løsningen for dokumentasjon av slipp av minstevannføringen skal godkjennes gjennom detaljplanen. Data skal fremlegges NVE på forespørsel og oppbevares så lenge anlegget er i drift.

Ved alle steder med pålegg om minstevannføring skal det settes opp skilt med opplysninger om vannslippbestemmelser som er lett synlig for allmennheten. NVE skal godkjenne merking og skiltenes utforming og plassering.

NVE presiserer at start-/stoppkjøring av kraftverket ikke skal forekomme. Kraftverket skal kjøres jevnt og i takt med tilsiget. Inntaksbassenget skal ikke benyttes til å oppnå økt driftstid, og det skal kun være små vannstandsvariasjoner knyttet til opp- og nedkjøring av kraftverket. Dette er primært av hensyn til naturens mangfold og mulig erosjonsfare.

Dersom tilsiget er mindre enn minstevannføringskravet, skal hele tilsiget slippes forbi.

Inntaket skal plasseres slik at det ikke under noen omstendighet påvirker innsjøens vannstand.

Post 4: Godkjenning av planer, landskapsmessige forhold, tilsyn m.v.

Vi viser til våre merknader foran under avsnittet forholdet til energiloven. NVE vil ikke godkjenne planene før det er dokumentert at det er tilgjengelig kapasitet og at kostnadsfordelingen er avklart, jf. våre merknader foran under avsnittet "Forholdet til energiloven".

NVE har gitt konsesjon på følgende forutsetninger:

Inntak (kote)	Ikke over kote 550
Kraftstasjon (kote)	298 moh
Største slukeevne	2,12 m ³ /s
Minste slukeevne	5 l/s
Vannvei	helt nedgravd
Spesielle føringer for rørgate	Skåne gammel skog i størst mulig grad og søkes lagt sammen med eksisterende veg.
Vei	Kun korte nye permanente veger til kraftstasjon og inntak
Avbøtende tiltak	Avtale anleggsperiode med reinbeitedistriktet for å unngå forstyrrelser.
Støy	Begrense støy fra kraftstasjonen i størst mulig grad

Mindre endringer kan godkjennes av NVE som del av detaljplangodkjenningen.

Detaljerte planer skal forelegges NVEs regionkontor i Trondheim og godkjennes av NVE før arbeidet settes i gang.

Rørgaten skal graves ned på hele strekningen dersom NVE ikke godkjenner annet av miljømessige hensyn. Arbeidet skal utføres på en så skånsom måte som mulig, og gammel skog skal tas hensyn til i størst mulig grad. Området mellom elva og eksisterende veg skal i den grad det er mulig ikke berøres av rørtraseen. Stikking av trasé skal foretas i samråd med botaniker.

Inntaket skal ikke plasseres ovenfor kote 550. Dersom detaljoppmåling viser at dette kommer i konflikt med badekulpen som er nevnt i Gullbrekkens uttalelse, skal inntaket plasseres nedenfor denne kulpen. Kulpen skal ikke påvirkes av tiltaket.

Søker må ta kontakt med naboer til kraftstasjonen for å avklare nødvendige tiltak vedrørende støy fra kraftstasjonen. Støyreducerende tiltak skal inngå i detaljplanen.

Post 5: Naturforvaltning

Vilkår for naturforvaltning tas med i konsesjonen selv om det i dag synes lite aktuelt å pålegge ytterligere avbøtende tiltak. Eventuelle pålegg i medhold av dette vilkåret må være relatert til skader forårsaket av tiltaket og stå i rimelig forhold til tiltakets størrelse og virkninger.

Post 6: Automatisk fredete kulturminner

Merknadene fra fylkeskommunen kommer inn under dette vilkåret. NVE forutsetter at utbygger tar den nødvendige kontakt med fylkeskommunen for å klarere forholdet til kulturminneloven § 9 før innsendelse av detaljplan. Vi minner videre om den generelle aktsomhetsplikten med krav om varsling av aktuelle instanser dersom det støtes på kulturminner i byggefasen, jf. kulturminneloven § 8 (jf. vilkårenes pkt. 3).

Post 8: Terskler m.v.

Dette vilkåret gir hjemmel til å pålegge konsesjonær å etablere terskler eller gjennomføre andre biotopjusterende tiltak dersom dette skulle vise seg å være nødvendig.

Andre merknader

"Forskrift om saksbehandling og kontroll i byggesaker" gir saker som er underlagt konsesjonsbehandling etter vannressursloven fritak for byggesaksbehandling etter plan- og bygningsloven. Dette forutsetter at tiltaket ikke er i strid med kommuneplanens arealdel eller gjeldende reguleringsplaner. Forholdet til plan- og bygningsloven må avklares med kommunen før tiltaket kan iverksettes.

Kommunen har i sin uttalelse påpekt at behandling av saken etter plan- og bygningslovens vil kreve at trase for anleggsveier og plassering av inntaksdam blir bedre angitt på kart, slik at NVE regionalt, med uttalelse fra kommunen, kan få behandlet saken.

Det er søkt etter forurensningsloven om tillatelse til å gjennomføre tiltaket. Det må søkes Fylkesmannen om nødvendig avklaring etter forurensningsloven i anleggs- og driftsfasen. NVE har ikke myndighet til å gi vilkår etter forurensningsloven.

Forholdet til EUs vanndirektiv i sektormyndighetens konsesjonsbehandling

NVE har ved vurderingen av om konsesjon skal gis etter vannressursloven § 8 foretatt en vurdering av kravene i vannforskriften (FOR 2006-12-15 nr. 1446) § 12 vedrørende ny aktivitet eller nye inngrep. NVE har vurdert alle praktisk gjennomførbare tiltak som vil kunne redusere skadene og ulempene ved tiltaket. NVE har satt vilkår i konsesjonen som anses egnet for å avbøte en negativ utvikling i vannforekomsten, herunder krav om minstevannføring og standardvilkår som gir vassdragsmyndighetene, herunder DN/Fylkesmannen etter vilkårenes post 5, anledning til å gi pålegg om tiltak som senere kan bedre forholdene i det berørte vassdraget. NVE har vurdert samfunnsnyten av inngrepet til å være større enn skadene og ulempene ved tiltaket. Videre har NVE vurdert at hensikten med inngrepet i form av fornybar energiproduksjon ikke med rimelighet kan oppnås med andre midler som miljømessig er vesentlig bedre. Både teknisk gjennomførbarhet og kostnader er vurdert.